

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“จริยา --- ความประพฤติ”

คำว่า **จริยา** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า จะ - ริ - ยา แปลว่า ความประพฤติ มุ่งหมายถึงทั้งความประพฤติไม่ดี ประพฤติไม่เป็นธรรม ไม่ถูกต้อง เป็นด้วยอำนาจของอกุศลธรรม เรียกว่า อธรรมจริยา ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นความประพฤติที่ดีงาม ถูกต้อง เป็นกุศล ก็เรียกว่า ธรรมจริยา ในวันนี้จะขอนำเสนอความประพฤติที่ถูกต้อง เป็นธรรม ตามความประพฤติของพระโพธิสัตว์ อันเป็นจริยา ความประพฤติของคนดีควรอย่างยิ่งที่จะได้น้อมประพฤติตาม ดังข้อความบางตอนจาก **พระสูตรตันตปิฎก ขุททก-นิกาย จริยาปิฎก** ว่า

“เมื่อพูด ก็พูดคำพอประมาณ เป็นคำจริง มีประโยชน์ น่ารัก และกล่าวธรรมตามกาละ ไม่โลกไม่พยายาพาท ไม่เห็นผิดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง, ประกอบด้วยปัญญาที่รู้ว่าสัตว์โลกมีกรรมเป็นของของตน มีศรัทธามั่นคงในการปฏิบัติชอบ มีความเมตตามั่นคงในที่ทั้งปวง

พึงปรารถนาความเพียรในประโยชน์ของสัตว์นั้น ๆ, พึงอดกลั้นสิ่งทั้งปวง มีสิ่งที่น่าปรารถนาและไม่น่าปรารถนา เป็นต้น, ไม่พึงพูดผิดจากความเป็นจริง, พึงมีเมตตาและกรุณาแก่สัตว์ทั้งหลายโดยไม่เจาะจง, อนึ่ง พึงอนุโมทนาบุญของสัตว์ทั้งหลาย”

เมื่อได้ศึกษาพระธรรม ได้ฟังพระธรรม โดยเฉพาะในเรื่องของอกุศลประการต่าง ๆ มิโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น แล้ว ก็จะเห็นได้จริง ๆ ว่า ไม่พ้นไปเลยจากอกุศลธรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะกล่าวถึงอกุศลประเภทใด ๆ ก็ตาม ล้วนมีด้วยกันทั้งนั้น เพราะยังดับไม่ได้ เพราะฉะนั้นเมื่อเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริง ก็จะเห็นชัดว่า กำลังก้าวไปสู่อะไร? ไปสู่เหวที่จะตกลงไปลึกๆ? หรือว่ากำลังค่อย ๆ ขยับออกให้พ้นจากทางนั้น แต่ว่าวันหนึ่ง ๆ จะเห็นได้ว่า กำลังไปสู่ทางที่จะทำให้มัวเมามากกว่าการที่จะก้าวไปสู่ทางที่จะสร้างจากความเมา ถ้าไม่มีการฟังพระธรรมเลย ทุกวันจะต้องถูกครอบงำด้วยความมัวเมาไม่มีวันสร้าง แต่เมื่อใดที่มีความเข้าใจพระธรรม และพิจารณารู้ความคิดของตนเอง ก็จะเห็นได้ว่า **ทางที่ควรจะก้าวไปนั้น ควรจะเป็นไปในทางกุศล** ซึ่งถ้าจะสังเกตจากชีวิตของตนเองโดยละเอียดขึ้นก็จะรู้ได้ว่า การกระทำทางกายในวันหนึ่ง ๆ หรือทางวาจา ซึ่งดูเหมือนกับว่าไม่ถึงกับเป็นภัยร้ายแรง แต่ในขณะที่สติปัญญาเกิดจะรู้ได้ว่าบางขณะ แม้แต่คำพูดนั้นก็พูดไปตามความคิดที่กำลังโกรธ คือพูดเพื่อให้คนอื่นรู้ว่าเรากำลังโกรธ ซึ่งย่อมมีอย่างแน่นอนที่เป็นอย่างนี้ในเวลาโกรธ ตามการสะสมของแต่ละบุคคล เพราะฉะนั้น วาจาเป็นไปตามความคิด แม้ว่าจะไม่ใช่คำหยาบคาย แต่ก็ยังเป็นคำพูดที่ทำให้คนอื่นรู้ว่าเรากำลังโกรธ

วันหนึ่ง ๆ คือ ชีวิตประจำวันตามความเป็นจริง ถึงแม้ว่าจะสะสมกุศลมาสักเท่าไร แต่ถ้าไม่ใช่ผู้ที่อบรมเจริญปัญญาที่จะรู้ลักษณะของสภาพธรรมว่า ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตนจริงๆ ก็ไม่สามารถที่จะละคลาย อกุศลนั้นๆ ได้ แต่บุคคลผู้มีการอบรมเจริญปัญญา ก็จะสามารถรู้ตามความเป็นจริง อันเป็นเหตุให้มีการขัดเกลาละคลายอกุศลได้, เป็นความจริงที่ว่าทุกคนก็โกรธ มีความขุ่นเคืองใจเป็นธรรมดา แต่ว่าโกรธแล้ว จะระลึกได้ในขณะนั้นหรือไม่ว่า ขณะนั้นได้มีการกระทำทางกาย ทางวาจา ซึ่งเป็นไปตามความคิดหรือความโกรธในขณะนั้น

เพราะฉะนั้น ผลจากการฟังพระธรรมแล้วเข้าใจพระธรรม ก็เป็นการที่จะรู้ว่าความคิดของตนเอง ในวันหนึ่งๆ เปลี่ยนจากอกุศล เป็นกุศลเพิ่มขึ้นหรือไม่? คือ คิดที่จะละคลายอกุศลหรือยัง? เช่นคิดที่จะไม่ผูกโกรธ ซึ่งเป็นคำเตือนที่ควรเตือนบ่อยๆ เพราะว่าความโกรธนี้ทุกคนมี เมื่อมีแล้วบางคนก็ไม่ลืม โกรธนาน แต่พอเข้าใจพระธรรมขึ้นมาบ้าง แต่ก่อนนี้อาจจะโกรธหลายวัน ก็อาจจะลดลงมาบ้าง นี่คือผลจากการได้เข้าใจพระธรรม แล้วก็พิจารณาพระธรรมมีการคิดที่จะให้อภัย และมีการที่จะคิดถึงคนอื่นด้วยความเมตตา

ถ้าศึกษาพระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา จะเห็นถึงจริยา ซึ่งเป็นความประพฤติเป็นไปของพระโพธิสัตว์ จริยาดังกล่าวนั้น เป็นความประพฤติที่ดีงาม มีการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ในบุคคลทั้งที่เป็นมิตรและที่เป็นศัตรู มีความอดทน มีเมตตา ต่อผู้อื่น คิดถึงประโยชน์ของผู้อื่น เป็นต้น เพราะฉะนั้นจริยา คือ ความประพฤติของพระโพธิสัตว์ เกิดจากความคิดอย่างละเอียดมาก เห็นประโยชน์ของทุกอย่างที่เป็นกุศล มีสติปัญญาที่จะพิจารณาการกระทำทางกาย ทางวาจาหรือแม้แต่ความคิดในขณะนั้น แล้วก็สามารถที่จะมีความมั่นคงที่จะประพฤติปฏิบัติตามได้ในทางที่ถูกที่ควรแบบกายด้วยกุศลธรรม ซึ่งควรอย่างยิ่งที่ทุกคนจะน้อมประพฤติปฏิบัติตามจริยาของพระโพธิสัตว์ อันได้แก่ ความดีทุก ๆ ประการ นั่นเอง อันเป็นการประพฤติที่ถูกต้อง เป็นธรรม ไม่ใช่การประพฤติที่ไม่เป็นธรรม จะเห็นได้ว่า ชีวิตไม่ได้จบลงเพียงแค่ชาตินี้ชาติเดียว ตราบใดที่ยังมีกิเลสอยู่ ก็ยังต้องเกิดต่อไป นำทรัพย์สมบัติใด ๆ ติดตามไปไม่ได้ แต่กุศลธรรมที่สะสมไว้ในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้นที่จะเป็นที่พึ่งในชีวิตได้อย่างแท้จริง ไม่นำทุกข์โทษภัยใด ๆ มาให้เลยแม้แต่น้อย

ดังนั้น การฟังพระธรรม ไม่ว่าจะเป็นในส่วนตัว สั้นหรือยาว ประโยชน์อยู่ที่ความเข้าใจถูกเห็นถูก เพราะพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทุกคำ อนุเคราะห์ให้ให้ได้เข้าใจถูกเห็นถูก ขัดเกลาละคลายอริยมรรคเห็นผิด ตลอดจนถึงอกุศลธรรมประการอื่น ๆ อย่างแท้จริง.

[ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร . ๐๘๕ ๖๒๑๗๑๐๖]